
Στόχος μας: προϊόντα απαλλαγμένα από τοξικές ουσίες

Πολλές από τις πιο επιβλαβείς χημικές ουσίες εξακολουθούν να επιτρέπονται σε προϊόντα καθημερινής χρήσης και μπορούν να προκαλέσουν βλάβες στην υγεία και το περιβάλλον. Η χρήση τους σε καταναλωτικά προϊόντα θα πρέπει να σταματήσει προκειμένου να βελτιωθεί η προστασία, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν ασφαλέστερες εναλλακτικές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω ενός απλοποιημένου περιορισμού στο πλαίσιο της βασικής ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα χημικά, του REACH, γνωστής και ως Generic Approach to Risk Management - GRA (Γενική Προσέγγιση για τη Διαχείριση Κινδύνων).

Σύμφωνα με την αξιολόγηση επιπτώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2023): «Η Γενική Προσέγγιση Διαχείρισης Κινδύνου (GRA) εφαρμόζεται όταν η έκθεση σε ιδιαίτερα επικίνδυνες ουσίες δεν μπορεί να ελεγχθεί. Οι επικίνδυνες ιδιότητες της ουσίας, σε συνδυασμό με γενικές εκτιμήσεις για τα πρότυπα έκθεσης, αποτελούν τη βάση για τους περιορισμούς.»

Οι υφιστάμενες διατάξεις της GRA αποτελούν ένα καλό σημείο εκκίνησης, αλλά είναι ανεπαρκείς.

Σημαντικές δυνατότητες βελτίωσης είναι:

- Η ένταξη όλων των πιο επιβλαβών χημικών ουσιών στο πεδίο εφαρμογής
- Η δυνατότητα των κρατών μελών να ξεκινούν περιορισμούς GRA σε επίπεδο ΕΕ, όπως ήδη μπορούν να κάνουν με άλλους περιορισμούς REACH
- Ένας σαφής ορισμός της διαδικασίας για εξαιρέσεις

- Ο καθορισμός ενός δεσμευτικού στόχου για προϊόντα καταναλωτή χωρίς τοξικές ουσίες

Οι περιορισμοί στέλνουν σαφή μηνύματα στην αγορά, καθιστώντας βέβαιο ότι οι σχετικές χημικές ουσίες θα καταργηθούν σταδιακά και δημιουργώντας ένα προβλέψιμο πλαίσιο. Αυτό ενισχύει την καινοτομία προς ασφαλέστερες εναλλακτικές, εδραιώνει την ηγετική θέση της ΕΕ σε ασφαλέστερα προϊόντα και διασφαλίζει υγιέστερο εργατικό δυναμικό και εμπιστοσύνη των καταναλωτών στην ασφάλεια των προϊόντων.

Είναι επίσης σημαντικό να αντιμετωπιστούν και άλλες πηγές εκπομπών, όπως οι βιομηχανικές χρήσεις.

Ο REACH δεν έχει επιτύχει υψηλό επίπεδο προστασίας

Οι άνθρωποι και η φύση εκτίθενται συνεχώς στις πιο επιβλαβείς χημικές ουσίες, μεταξύ άλλων μέσω προϊόντων καθημερινής χρήσης όπως παιχνίδια, έπιπλα και ρούχα. Οι ουσίες αυτές μπορεί να εκπέμπονται κατά τη διάρκεια της παραγωγής, να μεταφέρονται από τα προϊόντα κατά τη χρήση ή να απελευθερώνονται κατά την απόρριψή τους.

Αυτό είναι ιδιαίτερα προβληματικό διότι:

- Η έκθεση σε ορισμένες χημικές ουσίες ήδη υπερβαίνει επίπεδα όπου μπορεί να προκληθούν μη αναστρέψιμες βλάβες στην υγεία, όπως καρκίνος ή βλάβες σε ζωτικά συστήματα του οργανισμού
- Το περιβάλλον είναι ήδη επιβαρυνόμενο, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη ρύπανση από PFAS σε όλη την Ευρώπη, με εκτιμώμενο κόστος καθαρισμού 100 δισ. ευρώ ετησίως
- Το κοινό ανησυχεί, και η μη ανάληψη δράσης διαβρώνει την εμπιστοσύνη προς τις δημόσιες αρχές
- Ορισμένες εταιρείες προχωρούν ήδη σε κατάργηση επικίνδυνων ουσιών μέσω καινοτομίας, αλλά η πρόοδος αυτή παρεμποδίζεται από τη συνεχιζόμενη κυκλοφορία ανταγωνιστικών προϊόντων που τις περιέχουν
- Τα προϊόντα με επικίνδυνες ουσίες αποτελούν σημαντικό εμπόδιο για μια πραγματικά κυκλική οικονομία, καθώς μολύνουν τα ρεύματα αποβλήτων και καθιστούν την ανακύκλωση δύσκολη ή αδύνατη

Η βελτίωση της GRA συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων προστασίας

Οι περιορισμοί αποτελούν βασικό εργαλείο για τον έλεγχο των κινδύνων από χημικές ουσίες, όταν η βιομηχανία δεν ανταποκρίνεται στις νομικές της υποχρεώσεις.

Η υφιστάμενη προσέγγιση της απλοποιημένης διαδικασίας (GRA) παρουσιάζει αρκετές αδυναμίες:

- καλύπτει μόνο καρκινογόνες ουσίες, ουσίες που επηρεάζουν την αναπαραγωγή ή μεταλλάσσουν το DNA
- μπορεί να εφαρμοστεί μόνο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- έχει χρησιμοποιηθεί πολύ περιορισμένα

Το ECOCITY προτείνει τρεις βασικές αλλαγές για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της GRA:

- επέκταση του πεδίου κινδύνων που καλύπτει
- βελτίωση της διακυβέρνησης
- καθορισμός στόχου για προϊόντα χωρίς τοξικές ουσίες

Σύμφωνα με ανάλυση της Επιτροπής, μια βελτιωμένη GRA αποφέρει σημαντικά οφέλη: για κάθε 1 ευρώ που δαπανάται, επιστρέφονται 11 ευρώ μέσω αποφυγής κόστους ασθενειών.

1. Επέκταση του πεδίου κινδύνων της GRA

Η GRA επικεντρώνεται σήμερα στις ουσίες CMR (Καρκινογόνες, Μεταλλαξιογόνες και Τοξικές για την αναπαραγωγή ουσίες), οι οποίες αποτελούν σημαντική προτεραιότητα για την ανθρώπινη υγεία. Ωστόσο, τις τελευταίες δεκαετίες έχει συσσωρευτεί επιστημονική γνώση που δείχνει ότι ουσίες όπως:

- ενδοκρινικοί διαταράκτες
- επίμονες ουσίες που βιοσυσσωρεύονται ή είναι κινητικές στο περιβάλλον

προκαλούν επίσης σοβαρές και μη αναστρέψιμες βλάβες και θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως οι CMR.

Το πεδίο εφαρμογής της GRA θα πρέπει επομένως να επεκταθεί ώστε να καλύπτει αυτές τις κατηγορίες κινδύνου. Η Επιτροπή εκτιμά ότι αυτό θα μπορούσε να αφορά έως και 650 χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται σε καταναλωτικά προϊόντα.

2. Βελτίωση της διακυβέρνησης της GRA

Σήμερα, μόνο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να ενεργοποιήσει τη διαδικασία GRA.

Η παροχή δυνατότητας στα κράτη μέλη να ξεκινούν τέτοιες διαδικασίες, όπως ήδη συμβαίνει με άλλους περιορισμούς REACH, θα επιτάχυνε την κατάργηση των επιβλαβών ουσιών στα καταναλωτικά προϊόντα και θα μείωνε τον συνολικό φόρτο εργασίας.

3. Συστηματική χρήση της GRA

Η GRA σχεδιάστηκε ως το «ελαφρύτερο» εργαλείο διαχείρισης κινδύνου, αλλά έχει χρησιμοποιηθεί μόνο δύο φορές για καταναλωτικά προϊόντα σε διάστημα άνω των 20 ετών.

Προτείνεται η αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος μέσω:

- καθορισμού σαφούς πολιτικού στόχου για την απομάκρυνση των πιο επιβλαβών χημικών ουσιών από τα προϊόντα
- συνοδευτικού σχεδίου δράσης

Αυτός ο στόχος και το σχέδιο δράσης θα διασφαλίσουν ότι οι ενέργειες θα πραγματοποιούνται με επαρκή ταχύτητα και θα παρέχουν προβλεψιμότητα σε όλους τους εμπλεκόμενους.

Θα προσφέρουν σαφή καθοδήγηση για:

- ποιες ουσίες πρέπει να καταργηθούν
- έως πότε

Επιπλέον, εργαλεία παρακολούθησης, όπως υποχρεώσεις αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, θα υποστηρίξουν την εφαρμογή της GRA.

Συμπληρωματικά σημεία

- Η ομαδοποίηση συναφών ουσιών ως προεπιλεγμένη προσέγγιση θα αποτρέψει την αντικατάσταση με εξίσου προβληματικές ουσίες και θα προσφέρει μεγαλύτερη νομική σαφήνεια στη βιομηχανία

- Ορισμένες επικίνδυνες ουσίες ενδέχεται να μην μπορούν να αντικατασταθούν άμεσα σε όλα τα προϊόντα, συνεπώς απαιτείται σαφές πλαίσιο εξαιρέσεων
- Οι εξαιρέσεις πρέπει να βασίζονται σε αξιόπιστα δεδομένα, σαφή κριτήρια και αποτελεσματικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων
- Θα πρέπει επίσης να μπορούν να ορίζονται όροι για τις εξαιρέσεις, όπως όρια εκπομπών για τις σχετικές παραγωγικές διαδικασίες

Σχετικά με το ECOCITY

Το ECOCITY είναι ένας εθελοντικός οργανισμός μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που υποστηρίζεται από επιστήμονες και ειδικούς από διαφορετικούς τομείς και αποτελεί μια αξιόπιστη φωνή για την προστασία του αστικού περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας. Εργάζεται για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών σχετικά με κρίσιμα περιβαλλοντικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένης της χημικής ρύπανσης, με στόχο την προστασία των ανθρώπων και των οικοσυστημάτων από επιβλαβείς συνθετικές ουσίες, όπως οι ιδιαίτερα επίμονες χημικές ενώσεις και οι ενδοκρινικοί διαταράκτες, προωθώντας ασφαλέστερες και βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις.

ChemTrust

Το CHEM Trust είναι ένας οργανισμός που καθοδηγείται από επιστήμονες και αποτελεί αξιόπιστη φωνή στον τομέα των χημικών. Εργάζεται για την προστασία των ανθρώπων και της άγριας ζωής από επιβλαβείς συνθετικές ουσίες, συμπεριλαμβανομένων ιδιαίτερα επίμονων χημικών και ουσιών που διαταράσσουν το ενδοκρινικό σύστημα.

Στόχος είναι η αντικατάσταση αυτών των ουσιών με ασφαλέστερες εναλλακτικές.